

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Defensio Abbatiae Imperialis S. Maximini

Zyllesius, Nicolaus

Treveris, 1638

Sectio Vndecima. Sententia Cameræ Imperialis Anni MDLXX. Maximinianis non obstare, sed potiùs contra Archiepiscopos stare ostenditur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14268

sumptibus ab vno latore in Fiscu Cæsarei ærarium inferantur?

Quis iam è talibus concludat Abbatem Archiepiscopo contra notorium Monasterij sui Ius, ipsorum Archiepiscoporum certam scientiam, per singulas inuestituras successiuè refricatam, contra tot manifesta Documenta, tot immediati status notas, actus, exercitia, subiectum? Territorialemque Iurisdictionem in eum Archiepiscopo acquisitam, eundem Abbatem à suo Imperialis status gradu, prærogatiuis, dignitate deiectum? Ius collectandi ac omnino omnem Iurisdictionem Territorialem contra illum præscriptam? non obstantibus omnium Dominicalium iurium exercitijs contrarijs?

Artic. ultim. Per sententiam Ferdinandi Secundi Cæsaris, tollitur omnis de præscriptione dubitatio.

VT tandem de possessione præscriptioneque omnis refecetur quæstio, neque vllus amplius locus sit disceptationi, rem habent iudicatam Maximiniani, Sententiam, inquam, Cæsaream Ferdinandi II. parte prima à nobis exhibitam, vti & in ipso sub lit. N. perquam Maximiniani, in sui immediati status possessione, iure ac iustitia conseruati sunt, & Archiepiscopis inhibitum, ne turbent.

Virtute cuius sententiæ possessionisque per illam adiudicatæ contraria prætena possessio, ex illa præscriptio reiecta ac condemnata est.

Immo, etsi vnquam exceptio ex præscriptione hætenus competijset, tamen post eandem possessionem à vero Domino recuperatam, nulla superesset actio præscribenti, præsertim malæ fidei, ad eandem rem à Domino aduocandam ex *l. Si quis 8. §. quod si quis & ibi glos. C. de præscript. 30. vel 40. annorum.*

SECTIO VNDECIMA.

Sententia Camere Imperialis Anni MDLXX. Maximiniani non obstare, sed potius contra Archiepiscopos stare ostenditur.

IN causâ illâ in Imperiali Camerâ ventilatâ inter Cæsareum Fiscalem Actorem ex vna, contra & aduersus Archiepiscopum Treuirensẽ Electorem Eximentem, & Abbatem S. Maximini Exemptum Reos (vt fert causâ qualitas) altera partibus, tandem secuta fuit sententia in libello lit. K. signata, per quam nominati Rei ab actione instituta absoluti fuerunt, estque illius tenor talis.

^{17.}
In der Exemption sachen des Kayserslichen Fiscals Klagers an einem / gegen vnd wieder Herrn Jacoben Erzbischoven zu Trier Churfürsten Eximenten / vnd den Abten zu S. Maximin Exempten beklagten andern theils : ist allem vorbringen nach rechts erkent / daß gedachte beklagten von angestelter Klag zu absolviren vnd erledigen seyen / wie wir sie auch hienit absolviren vnd erledigen : die Gerichtskosten derhalben vff-

geloffen

geschlossen auß bewegenden vrsachen gegen einander Compensierendt vnnnd vergleichendi.

Hoc est.

In causa Exemptionis Cæsarei Fiscalis Actoris ex vna, contra & aduersus Dominum Iacobum Archiepiscopum Treuirensis Electorem Eximentem & Abbatem Sancti Maximini Exemptum Reos altera partibus, secundum omnia allegata in iure decretum est, prædictos reos ab institutâ actione absolueudos & liberandos, esse prout hisce eos etiam absoluimus & liberamus, expensas iudiciales idcirco factas ex causis mouentibus hinc inde compensantes.

Ex illa magnos triumphos erigit Scriptor, sed mus est ex montium partu.

Summarium rei tale est. Fiscus cura fuit in illa lite collectas Imperio debitas perquirere, conseruare, inferre, ad earum solutionem actionem instituit, ab illis absolutus est Abbas, pariterque absolutus est Archiepiscopus, ne vllas pro Abbate penderet.

Petiit quidem etiam Fiscus, vt Abbas declararetur esse Imperio immediatè subditus, sed & petiit non tanquam suæ actionis finem, sed tanquam causam ac medium in ordine ad fundandam collectarum petitionem; de illa immediationis petitione per absolutionem dispositum non est; sed etsi de illâ dispositum esset quoad Fiscum, siue quoad Fiscus petitionem excludendam, non tamen ideo de eadem dispositum esset quoad Archiepiscopum, neque censendus esset condemnatus Abbas, vt Archiepiscopo subditus sit.

Quæ omnia paulò latiùs, idque vt opinamur claris rationibus deducemus, ac primum in genere.

S. I. Quod nulla condemnatio in sententia contineatur, per quam Abbas, Monasterium à suo Imperiali statu dejectus sit, ac in subiectionem Archiepiscopi redactus.

Absolutus est à Fiscus actione Abbas, vi cuius absolutionis sanè eucit ac triumphauit in causâ, quod autem inde commodum retulisse illum existimas, siue quomodo eiusdem absolutionis dispositionem Abbati fauorabilem expones?

Hocne modo? Absoluo te Abbas institutâ à Fiscus actione, id est, condemnando te, vt sis Archiepiscopo subditus, vt à tuo illi illustri gradu, ab istâ sublimi Imperij status dignitate, à tantis prærogatiuis, priuilegijs, honoribus, dignitatibus exutus sis, ac in infimæ subiectionis squalore ac onere deinceps contra tua illa, tantis auimis à te tuisue Prædecessoribus defensa iura, iaceas ac luceas, miranda sanè, imo stupenda fuerit ista Victoria.

Et quis sensus etiam simplex, naturalis, vel primo intuitu tali Commento non repugnet?

Difficile itaque tibi erit, Scriptor, talem Abbatis condemnationem ex eiusdem absolutione corradere.

Intentionem illam tuam manifestè probes necesse est, debes habere rem claram, quia in dubio interpretatio fit contra eum, qui se fundat in sententiâ

& ver-

& verbis sententiæ. *Card. Tusch. verb. sententia, concl. 125. num. 53. & 99.*

Stricti iuris est sententia, & ex ea plus non probatur, quam ex ea necessario inferatur. *Id. ibid. n. 57.*

Non continet, nisi id, quod in ea reperitur expressum, quod ommissum est in illa, habetur pro omisso, & non extenditur ad non expressa. *Ibid. n. 60. 62.*

Tantum disponit, quantum verba sonant. *n. 89.*

Subauditionem non admittit, neque tacitum intellectum, quia tacite proferri non potest. *n. 97.*

Immo neque sufficeret, quod Iudex ita sensisset tacite, ac interpretari vellet, nisi intentio transierit in dispositionem. *Idem Tusch. ibid. n. 4.*

§. II. Probatur illud ipsum à particularioribus rationibus.

Ponas (quod non est) Fiscum vnicè in hoc egisse, vt Abbatem siue Monasterium, aut eorundem Dominium vindicaret, & in suam subiectionem affereret, & ab illa petitione siue vindicatione absolutum esse Abbatem atque etiam Archiepiscopum, neque tamen per illam absolutionem dispositum fuerit, quòd Abbas Archiepiscopo sit subditus.

Si quidem in rei vindicatione absolutio simplex, nihil de Reorum iure statuit.

Adeo, vt eidem Actori, à quo Reus absolutus fuerat, possessionem postea nacto, non obstat rei iudicatæ exceptio contra ipsum reum hætenus absolutum, rem postea vindicantem. *Textus est in l. ex sextante 30. §. latinus largus. ff. de exceptione rei iudicatæ, his verbis: Quod si possessor absolutus, amisit possessionem, eundem ab eodem, qui prius non obtinuit, peteret, non obesset ei exceptio, nihil enim in suo iudicio de iure eius statutum videretur.*

Cuius dispositionis summarium glossa ibidem ponit his verbis: *Petij à te fundum rei vindicatione, & fuisti absolutus, postea desisti possidere, illum fundum, & ego cæpi possidere, si tu eum vindices, & ego dicam fundum meum esse, non tuum, non obstat mihi prima sententia, in qua tu fueras absolutus à petitione meâ, cum per hoc non fuerit iudicatum, tuam esse rem, hæc glossa.*

Textus est similis in fortioribus terminis, scilicet in casu, quo de Actoris non iure iudicatum esset, in *l. si inter me & te 15. ff. cod. his verbis: Interest vtrum meam esse hereditatem pronunciatum sit, an contra: nam si meam esse, nocebit tibi rei iudicatæ exceptio, quia eo ipso, quòd meam esse pronunciatum sit, ex diuerso pronunciatum videtur tuam non esse, si verò meam non esse, nihil de iure tuo iudicatum intelligitur.*

In rei vindicatione Reus habet duo iura; vnum est, quod Actore non probante absoluitur; aliud, quod ipso Reo probante, res pronuntiatum esse sua. *Cyn. in l. Actor. C. de probat.*

Atqui pro Reo res non est pronuntiata esse sua, ergo ex defectu probationis Actoris, absolutio secuta fuit, non ex probatione proprii dominij ipsius Rei.

Deinde, cum Actor non probauit, Reus autem probauit, iudex Reum absoluit, causa adiecta, vt quia Reus probauit de iure suo; sed si vterque probauit, non potest absoluere Reum per expressionem causæ, sed debet simpliciter absoluere. *Card. Tusch. verb. sentent. conc. 130. n. 2.*

Atqui iudex simpliciter absoluit non adiectâ causâ, ergo Reus non probauit,

uit, sed ex defectu Actoris in probatione absolutio contigit. *Didac. Couarr. var. res. lib. 1. cap. 1. n. 8. verb. & id apparet eâ ratione. gloss. in l. si quis ad exhibendum, ff. de excep. rei iudicata.*

Adde ipsam voti confessionem, qua asserit de dominio probationes fuisse intricatas, neque magis operari potuisse, quàm ut onus probandi reijeerent in Fiscum, cui itaque ex ipsa agentis qualitate, iam à principio, onus illud incumbere poterat, ita ut illo in eadem probatione deficiente, absolutionem sequi oportebat non ob Dominium probatum à Reo, sed ob non probatum Dominium ab Actore.

§. 3. Idem præterea demonstratur fortioribus terminis.

Dico amplius quòd, immo, etsi in sententia dictum ac pronunciatum fuisset, quòd Fiscus in sua immediationis petitione fundatus non esset, ideo, quia Archiepiscopus Dominium suum probasset, tamen neque ideo contra Abbatem rem iudicatam haberet Archiepiscopus.

Ratio est, quia sententia ad fauorem plurium litis consortium (quales fuisse Archiepiscopum & Abbatem obtendit votum ac libelli scriptor) contra tertium lata, non parit rem-iudicatam inter ipsosmet litis consortes, postea inter se litigantes. *Card. Tusch. verb. sententia. Concl. 125. n. 5. alleg. Bald. conf. 309. cum essent plures n. 2. lib. 1. Ant. de Butr. Conf. 77. visis actis, col. 2. Corn. Decium &c.*

Rationem ponit, quia, inquit, cum inter ipsos ad inuicem non esset lis neque petitio aliqua, diceretur lata super non petitis & non valeret. *Id. ibid.*

Item in casu conuerso, sententia lata contra plures, non facit rem-iudicatam inter eos, ex quo inter se non litigabant *ibid. n. 55. & conu. 131. n. 5.*

§. 4. Quòd lis aut Contestatio non fuerit inter Archiepiscopum & Abbatem, ac si fuisset, magis obesset sententia Archiepiscopo.

AN fortè dices litem extitisse inter Archiepiscopum & Abbatem, petitionemque siue Actionem ab Archiepiscopo contra ipsum Abbatem in hoc institutam fuisse, ut ipsi declararetur subiectus Abbas?

Docent acta quòd non, ac quòd quidem contestatus fuerit Archiepiscopus super immediatione contra Fiscum, sed non contra Abbatem, neque vicissim Abbas contra Archiepiscopum, imo neque contra Fiscum.

Sed etsi præsupponeretur Archiepiscopum contestationem petitionemq; intentasse contra Abbatem, magis noceret illud Archiepiscopo, illique obesset res-iudicata.

Si quidem absolutus fuit Abbas indefinitè ab institutâ, in illâ causâ, actione, si ergo Archiepiscopus in illa causa actionem contra illum non minùs, quàm Fiscus instituit, inde sequeretur, quòd ab illo non minùs, quàm à Fisco absolutus sit.

Sed, ut deesset absolutionis expressa iudicatio, tamen præsupposita tali, Archiepiscopi contra Abbatem petitione, censeretur ab illa exclusus, ex eo ipso, quòd non sit adiudicata, si opinionem illorum spectemus, qui, quòd ex petitis adiudicatum non est in sententia, eo ipso abiudicatum censi tenent, neque

amplius peti posse, *l. iudex 55 ff. de re iudic.* quæ sic habet, *iudex posteaquam semel sententiam dixit, postea iudex esse desinit, & hoc iure utimur, ut iudex, qui semel vel plurius vel minoris condemnauit, amplius corrigere sententiam suam non possit, semel enim, seu male, seu bene officio functus est.*

Quod si aliorum opinionem spectes dicentium, omissa in sententijs haberi pro simpliciter omittis, de quæ ijs adhuc posse peti iudicationem, quid aliud inde haurias, nisi quod omissa erga Archiepiscopum Abbatis condemnatio, habeatur pro simpliciter omittis, superfitque solum, ut de illa petere possit iudicationem.

§. 5. Quod magis est, ostenditur non esse Abbatem Archiepiscopumque absolutos à petitione immediationis, sed à petitione Collectarum.

Ista quæ hætenus deduximus, dicta sunt sub præsuppositione facti non existentis, quàm enim longè ab omni sensu alienus sit ille intellectus, supra tetigimus; sed & subsequentibus rationibus latius id ipsum manifestabitur, ex eo, quod non à statu, sed à collectis absolutio iudicata sit, ac cum illas non debuerit Abbas, ab illis immunis: iure meritoque factum sit, ut nec ipse pro se, neque Archiepiscopus pro illo easdem præstaret.

Quod ut ad oculum dignoscatur, animaduertendus est Fiscus Actoris finis, in quem ille intentionem suam ultimo ac principaliter dirigebat.

Qui finis erat collectarum Imperialium solutio, adeo, ut Collectis siue Contributionibus præstitis, sollicitus non erat Fiscus, cui parentem status Imperij.

Sed cum ad collectarum debitum inferendum immediata subiectio esset medium concludendi utile, illam posuit ac deduxit Fiscus.

Petijt ergo pronuntiari Abbatem ad Imperium immediatè pertinere, sed tanquam medium & causam iudicandi non tanquam suæ actionis vltimum finem, qui solus attenditur, semper enim attenditur finis, vbicunque vnum procedit ab altero tanquam præambulo. *Card. Tusch. verb. finis, conc. 378. nu. 8. alleg. Pet. de Anchar. conf. 28. n. 6. & 7.*

Finis est id, quod primum est in intentione, vltimum in executione, idem *Tusch. ibid. n. 11.*

Semper spectanda est intentio gerentis actum, ut si plures causas æqualiter habeat in intentione, vel vnam principaliter, sic actus regulatur. *Idem Tusch. verb. intentio Conc. 270. n. 2.*

Vnde fit, ut conclusio libelli terminus à DD. appellatur. *Gail. lib. 1. obser. 61. n. 15. alleg. Bald. in l. edita, &c.*

Tanquam id quod extremum sit in libello.

Atqui, ut supra dictum est, finis iste, Actoris Fiscus terminus, extremum siue scopus, in quem principaliter collimabat, in collectarum solutione consistebat.

Adeo, ut si Fisco adiudicata immediatio fuisset, Collectæ autem abiudicatæ, intentioni suæ nullatenus satisfactum censuisset, censuisset autem, si collectæ adiudicatæ fuissent, etsi immediatio abiudicata.

Constat illud ex ipsâ Imperiali constitutione anni 1548. ex ipsiusque Imperij intentione, quæ & ad collectas contributionesque dirigebatur.

Ac cæterum non multum curabat constitutio, uti neque (ad illam conformiter) Fiscus, cui pareant status Imperij, modò Contributiones soluerentur.

Testatur illud & ipsum votum, versic. concludo igitur. pag 87. & ex ipsius Constitutionis textu constat, §. *vnd als* qui ad hoc, ab eodem voto citatur in hæc verba: *Et quia recessus Imperij apertè Fiscali mandat, quod is ratione contributionum hosce processus insituere debeat, eaque principalis sit insentio Imperij, cum, ut ex §. vnd als. patet, non multum curet, cui pareant status Imperij, modò Contributiones soluantur, &c.* hæc votum.

Agnoscit & illud iterum in fine pag. 146. vers. Pro conclusionis hesternæ, &c. ubi cogitur tandem fateri, ac dicit se negare non posse prædictum Monasterium esse membrum Imperij, cum ipse Archiepiscopus hoc fateatur, nec quoad hoc elisam esse intentionem fiscalis recognoscit, *sed tamen quia hoc in alium finem non videtur dicere Fiscalis, nisi ut principaliter habeat collectas* (verba voti) ideo absolvendum esse Reum opinatur, non à qualitate Membri Imperij, quæ in confesso est, & Fisco pro medio erat, sed à Collectis, quæ principaliter in petitione proponebatur.

Constat istud idem ex ipso fiscalis facto qui alternativè conclusit, ut immediatè Abbas solueret Collectas, si status immediatus esset, vel mediatè si non esset, ut ex actis videre est, & in ipso voto habetur. Vers. Conclusionem libelli pag. 84.

Constat etiam ex ipso modo concludendi in Imperialis Cameræ testimoniis, lit. P. in libello signatis, relato, *Pesijt decerni & pronunciari, quod dictus Abbas ad Imperium spectet, ac proinde omnes Imperij collectas soluat &c.*

Ubi notanda sunt verba ista, *Ac proinde*, quæ conclusionis illationem ex præmissis siue medijs inducunt.

Atqui Iudex absolvendo Reum, non disponit de petitionis medijs siue præmissis.

Si exempli gratia, Creditor agendo posuerit, Reum à se emisso fundum Cornelianum, concluderitque sub hæc elausulâ, ut fieri solet, *Pesit declarari narrata esse vera, ac proinde ad solutionem pretij condemnari*, sitque verum emptionem esse initam sed per solutionem vel acceptationem liberatus sit Reus, Iudex absolvet Reum.

Quid pronunciatum esse censetur? non quod non sit verum contractum in initum esse, sed quod solutio non debeat.

Egit Fiscus ad solutionem collectarum, quia Abbas immediatè esset subiectus, absolutus est Abbas: quid pronunciatum esse censetur? non quod Abbas immediatè subiectus non sit, sed quod ad solutionem non teneatur.

In ipsis nostri casus terminis, si quis agat ad exigenda servitia ab eo, quem suum Vasallum esse asserat, & hac formâ petitionem instituat, *Pesit declarari illud meum esse Vasallum, ac proinde ad servitia mihi præstanda teneri*, Vasallus autem et si Vasallus sit, liber à servitijs nihilominus existat per investituram vel pactum, Quid faciet Iudex? dubio procul absolvet Reum, Per absolutionem autem à quo illum liberâsse censetur? nempe à servitiorum præstatione, nō autem à Vasallagio, siue à Vasalli qualitate.

Si fundi Semproniani dominus contra detentorem agat ad fructus ab eo perceptos restituendos, concludatque: *Se dominum declarari, ac proinde ex dominij jure fructus ad se pertinere, detentoremque ad eorundem restitutionem condemnari*: sit autem detentor usufructuarius, illaque exceptione dominum repellat,

Iudex autem ab institutâ petitione Reum absoluat, non utique actorem à Dominio excludet, sed ab eo, quod ultimum est in petitione, fructuum scilicet restitutione.

Multa talia reperies exempla ex quibus conuincitur absolutionis vim illam non esse, ut actorem à Dominij iure excludat, et si Dominium etiam in petitione propositum sit.

s. 6. Quod causæ sint notabiles eæque peremptoriæ, ob quas absolutio à Collectis contingere potuit, etsi Abbas in processu non sit repertus esse Archiepiscopo subiectus.

Longè suffecerit ostendi in genere ita esse, quod Dominium pro medio propositum non fuerit decifum, neque quoad fiscum. neque quoad Abbatem per conclusionis ad Collectas iudicationem.

Sed tamen & particulares nobis supersunt rationes, ob quas neque opus fuerit, ut de illo Dominij medio sollicitus fuerit iudex in ordine ad Abbatem ac etiam pro ipso Archiepiscopum ab eisdem collectis absoluendum.

Ac in primis hæc illa planè peremptoria exceptio, quod à Collectis Imperialibus sit Abbas, et si status sit Imperii idque per privilegium Ottonis, ac præcipuè per pactum cum Henrico Imperatore Sancto initum, quo ab oneribus istis titulo longè oneroso Maximiniani liberantur, Vti & per alia aliorum Principum Diplomata cap. 1. Sect. 2. relata.

Quæ in processu seriò considerata ac ponderata fuerunt, quemadmodum ex ipsius voti textu (quem isto loco diuinâ permittente providentiâ libelli Scriptor edidit) expressè manifestatur, pag. 137. nu. 269. Vers. *Ultimo quoque modo.* Vbi ipse voti auctor contendit, asserit quod Abbas tatus sit; secunda ratione, scilicet hac exceptione, quod priuilegiatus sit ab istis oneribus his verbis; *Ultimo quoque modo alio Elisionis iutus est Abbas, quod videlicet priuilegiatus sit ab istis oneribus, id enim Ottonis priuilegium datum. Anno. DCCCC. LXXXIV. Quinto Calendas Iulij fol. 20. Henrici datum Calendis Septembris Anno. MXXXIII. Confirmatum à Carolo IV. & reliquis & pro Archiepiscopo, idem facit Maximilianus. I. in dicto priuilegio 1. Iunij Anno 1590. vbi nonnulla prædia, inter quæ & hæc, Monasteria quæ adiecta sunt Archiepiscopatus, LIBERTAT. ut loquitur. hæc votum.*

Quid manifestius esse aut dici queat? Sed jam age (Scriptor) quibus probationibus conuincens non ob illam immunitatem absolutionem contigisse? Ab isto te expedi.

Sed & præclarum illud est in illa genuina positione, quod ex ea euincitur actionem ad Collectas fuisse, non ad immediationem, quæ enim immunitas à Collectis per pactum concessa, tueri potuisset Abbatem a petitione immediatæ subiectionis, cum manifestum sit Immunitatem talem Imperii statui concessam non derogare immediatæ Status qualitati.

Ad ista concurrebat præterea illud, quod tam in voto, quam in processu ab Archiepiscopo ponitur ac deducitur, Monasterium ab Immemorali tempore collectas Imperio non soluisse, neque vllas fiscus probationes produxit ad probandam illam solutionem, Vnde ista immunitas titulis fundata, confirmabatur

Vsu ac facto saltem quatenus iudici constare poterat.

Itaque nunc probes ob aliam causam, quam ob immunitatem, iudicatam esse absolutionem.

*S. 7. Quod neque inferri possit Abbatem iudicatum esse
Archiepiscopo subditum, etsi sententia in longè
fortioribus terminis esset
concepta.*

Quod magis est, etsi absolutio à Collectis iudicata fuisset hac expressa causa, quia Abbas Imperio immediatè subditus non esset, neque tamen ex eo iudicatum foret Abbatem esse Archiepiscopo subditum, neque eidem Archiepiscopatui obnoxium.

Ratio illa est iam hæcenus deducta, quia negatio dominij siue juris, in Actore non ponit dominium in Reo.

Addo amplius, quod neque Abbatis subiectio pro Archiepiscopo efficaciter iudicata censeretur, etsi hæc causa expressa foret, quia Archiepiscopo subditus esset Abbas.

Ratio est, quia Archiepiscopus et Abbas inter se super eo non sunt contestati, sed quasi lites consortes contra Fiscum & tanquam illum coniuncta exceptione intentioneque repellentes in processu habiti fuerunt.

Atqui illa, quæ deducuntur in sententia per modum causæ pariunt effectum rei iudicatæ, præsertim inter eos, qui super eadem causa non sunt contestati, unde si in sententia dictum sit talem teneri ad onera & grauedines, quia est usu-fructuarius, hoc dictum per modum causæ, non excludit, quin possit cognosci & principaliter discuti de usu fructu. ita Card. Tusch. Verb. Sententia. Conc. 131 n. 5. alleg. Io: And. in c. cum Ecclesia.

*S. 8. Aliis rationibus probatur per eandem spirensen sen-
tentiam de statu Monasterij non esse
iudicatum.*

Ista dicta sint sub istis præsuppositionibus, à quibus, quam longè res ac ipsa veritas absit, nemo est qui non videat.

Sed præterea supersunt non modicæ rationes, quæ præsentam subiectionis iudicationem refutant.

Si enim Abbatis subiectionem Archiepiscopo addicere intendisset Camera, quid facilius fuerat, quam illud exprimere? poterat enim vel verbo in textum inferri.

Immo, etsi addicenda fuisset, obstringebantur id exprimere, non solum ex ratione Iuris, sed & specialiter ex dispositione constitutionis Imperialis MDXLVIII. § *Undt sollt.*

Cum autem id non expresserit, sequitur neque ad iudicasse.

Qui enim providet in certis casibus, censetur in ommissis non voluisse providere. Card. Tusch. Verb. Omissum. conc. 116. n. 44. Alexand. conf. 158. n. 10. lib. 6.

Qui disponit de vno, de alio omisso censetur non velle disponere, quia si voluisset; sicuti de vno disposuit: ita etiam de omisso disposuisset. id. ibid. n. 70. Cap. inter corporalia de translat. Prælat. Alexand. conf. 46. n. 6. in fine lib. 2.

Is, qui loquitur contra id, quod apparet expressum, dicitur diuinare, quia non probat quod dicit, & intellectus diuinatus non admittitur in iure. Idem Tusch. ead. conc. n. 76. L. si putator. ff. de L. aquil.

Quod non cantat Instrumentum vel scriptura, nec ego cantabo, ideo omis- sum habetur pro omisso, Idem Tusch. eod. Verb. omissum. concl. 115. n. 6.

Quod non est expressum, censetur neglectum & in omis- sis non præsumitur tacita voluntas, quia si voluisset, expressisset. id. ibid. n. 7.

Omissum autem dicitur, nisi palam Verbis exprimat- ur idem ead. concl. 115. n. 1. l. quidquid adstringendæ. ff. de verb. oblig.

Et omis- sum dicitur quod non fuit verbo expressum ibid. n. 2.

Dicitur omis- sum, quod non potest literaliter legi, & oculis inspicere non potest, in materia Statuti (adde à simili in sententiâ, quæ & ipsa stricti juris est) quia quod non legitur per fictionem intelligitur, quæ non habet locum in statu- tis ibid. n. 3. l. 1. in princip. ff. de ijs quæ in testam. delentur.

Prudens ergo senatus in re ardua viam secutus est, per quam non solum contra Abbatem subiectionis Archiepiscopalis condemnationem non tulit, sed ne- que contra Fiscum id ipsum pro Archiepiscopo dedit, vti neque decidere opus fuit.

Idque ex ipsa actionis institutæ naturâ, sine & subjecto, quæ circa collectas verfabantur, à quibus Maximinianos immunes repertos, per absolutionem liberari congruum erat, etsi Imperio immediatè subjecti essent, atque adeo etiam ipsum Archiepiscopum ab eorum onere, quod nullum à nemine debeatur absolui.

Absoluti ergo sunt Abbas & Archiepiscopus a Collectis Imperialibus pro Monasterio pendendis, & meritò, quia collectas non debuit Monasterium ab illis immune, quocumque sit in statu.

§. 9. Quòd per qualitatem Eximentis & Exempti in sententia adscriptam, nihil quoq; de statu Monasterij decisum sit.

Illud ita esse planè manifestum est, quia simplex est nominatio in qualitate causæ positâ, nulla autem illâ de re dispositio, decisio, neque iudicatio.

Nominati sunt Eximens & Exemptus, sed nominati, idque in qualitate causæ non iudicati, neque in dispositiuo sententiæ.

Immò quòd de eo dispositum non sit, magis facit contra Archiepiscopum ex rationibus hætenus deductis, nec insolitum est qualitatem, quam sibi tribuunt partes in processu, à iudice relinqui, non enim illa attendit, sed solam suam decisionem ac iudicationem.

Ac vt res ad oculum patefeat, reperies per totum illum processum Spirensem, ab ipso primo iudicij limine, in qualitate primorum actorum, ac in omnibus interlocutorijs Recessibusq; à iudice in decursu causæ latis, planè nihil de causæ meritis decidentibus; reperies, inquam, Archiepiscopum nominatum ac positum esse Eximentem, Abbatem vero Exemptum, eodem planè modo,

quo

quo in sententia nominati positiq; existunt, acta ex illis aliqua, Interlocutorias ac Recessus hic apponere visum est.

Anno 1549. 4. Nouembris.

In der Exemption sachen des Käys. Fiscals wieder Herrn Jacoben Erzbischo- uen zu Trier Churfürsten Eximenten/ vnd den Abten zu S. Maximin Princapalen/ Ist der beschewt/ souer sich D. Kaden vff nechst fiscalsch Gerichte nit zur sacht legit- mieren würde/ das als dan das gebetten Rueffen hiemit erkent sein soll.

In causa Exemptionis fisci Cæsarei, contra Dominum Ioannem Archiepi- scopum Treuirensis, Electorem Eximentem, & Abbatem S. Maximini Prin- cipalem, hoc decretum est, quod, nisi D. Kaden in proximo fiscali Iudicio legi- timum causæ Procuratorem se probauerit, petita citatio rata habeatur.

Anno 1556. Veneris 23. Octobris.

In der Exemption sachen des Käys. Fiscals wird den Erzbischo- uen zu Trier Churfürsten Eximenten vnd den zu S. Maximin Exempten, läst man es bey der de- willigung der Commission vnd Commissarien halben den 28. Septemb. Anno & c. 55. geschehen/ bleiben/ vnd seindt D. Kaden 3 monas pro 2. dilatione probandi. (doch dem gegenheil ein vnparteyischen Notarium examini zu adiügi- ren vortshal- ten) hiemit zugelassen vnd ange- sezt.

Hoc est.

In causa exemptionis Cæsarei Fiscalis contra Archiepiscopum Treuirensis Electorem Eximentem & Abbatem S. Maximini Exemptum, relinquitur id, quod circa commissionem & Commissarium 28. Septemb. Anno & c. 55 per- missum fuit, & Doctori Kaden tres menses pro secunda dilatione probandi (reseruatio tamen quod aduersa pars Notarium non partialem examini ad jun- gere possit) per hoc concessi & determinati sunt.

Anno 1557. 6. Octobris.

D. Kaden ist in der Exemption sachen des Käys. Fiscals/ wider den Herrn Erzbischo- uen zu Trier Eximenten vnd den Abt zu S. Maximin Exempten sein begern prorogation der Dritten dilation halben beschewen/ hiemit zugelassen.

D. Kaden in Causa exemption fisci contra Dominum Archiepiscopum Treuirensis Eximentem et Abbatem S. Maximini exemptum, conceditur petitio rogatæ prorogationis ob tertiam dilationem.

Anno 1562. 27. Februarij.

D. VVilhelm. Ist in der Exemption sache des Käys. Fiscals Cötra den Erzbis- chouen Trier Churfürsten Eximenten, vnd den Abt zu S. Maximin Ex- empten Copen seines gemeinen gewalts zu dieser sachen zu legen/ vnd auch zu beschließen/ zeit 14. Tag angezeit/ mit dem anhanck/ wo er solchen also nitt nach- kommenwird/ das als dan diese sacht für beschloffen hiemit angenommen sein soll.

D. VVilhelm in causa exemptionis fisci Cæsarei contra Archiepiscopum Treuirensis Electorem eximentem & Abbatem S. Maximini exemptum, ter- minus 14. dierum copiam, ordinariæ suæ potestatis ad hanc causam exhibendi,

arque

atque etiam concludendi, assignatus est, hac conditione vt nisi hoc ita præstitit, causa hæc pro conclusa hoc ipso habenda sit.

An dices per illam actorum, interlocutoriarum recessuumque in qualitate Eximentis Exemptique nominationem iudicatos ac pronuntiatos fuisse eximentem & exemptum, antequam fuerit litis instructio, decisio, iudicatio, immo causæ cognitio?

At illud sanè dicere debes, si & dicere velis per nominationem in qualitate fieri iudicationem.

§. 10. Quòd neque de eodem statu iudicatum esset, et si idem eximendi factum dispositiuè inesset sententiæ.

Immo etsi iudicatum fuisset Abbatem ab Archiepiscopo iure eximi, neque tamen rem iudicatam pro se habeat Archiepiscopus in Abbatis subiectionem.

Primò, ob rationem sæpius antea tactam, quòd super eo non sint inter se contestati.

Secundò, quia ob priuilegium immunitatemque iurè meritoque potuit à collectis (de quibus actio erat) eximi siue à seipso, siue ab Archiepiscopo, siue à quocunque alio defensore.

Tertio, quia in terminis Imperialis istius constitutionis anni MDXLVIII, quæ huic actioni fiscali causam dedit ad collectas Imperij perquirendas ac inferendas, eximi aut exemptum esse non includit neque infert status subiectionem.

Probatur illud primò ex ipsa constitutione §. *vnd nach dem* / vbi habetur quod Imperij Circuli quosdam status à se inuicem eximant.

Et tamen in Circulo esse, ac per illum ex alio Circulo eximi, non excludit immediatam statum sub Imperio, quilibet enim Circulus diuersos Imperij Principes ac status à se inuicem nullatenus dependentes complectitur.

Probatur etiam ex eadem constitutione Imperiali anni MDXLVIII. §. *vnd als*, vbi habetur, quod aliqui Imperij status, alios eisdem Imperij status eximant, exemptorumque collectam soluant, quòd, vt liberè fiat, permittit constitutio, dum exempti in id consentiunt, quia (inquit constitutio) nihil facto Imperio per hoc de suis contributionibus & iuribus abscedit.

Vnde infertur per exemptionem quoad collectas nihil tolli de Iurisdictione immediatâ Imperij in suos status, alioquin ab Imperio abscederet ius illud suæ immediatæ Iurisdictionis.

Item infertur quod non sit incompatible eximi ab aliquo, & nihilominus esse Imperij statum, atque adeo non esse alteri statui subditum, quoad Iurisdictionem, neque quoad aliud adhærere, quàm quoad quandam societatem ad collectarum Imperio debitaram pensionem.

Neque enim congrua est illatio illa, quæ in voto deducitur versic. 5. *Potest esse*, his verbis: *Potest esse status Imperij, & non Imperio immediatè contribuere, & in aliorum statuum contributione siue angeschlossen esse, & sic patet statum Imperij alteri posse esse subiectum.*

Illa inquam consequentia, & sic patet &c. non rectè infertur.

Melius hæc, & sic patet statum Imperij per contributionem Imperio simul cum Eximente inferendam, non fieri Eximenti subiectum, neque definire esse Imperij statum.

Siquidem status Imperij esse non potest, qui non immediatè stat sub Imperio, aut qui in alio statu confusus, subiectus, ac quodammodo extinctus est, quasi gradum, ordinem nomenque perdens per subiectionem; status enim ille est, qui suo proprio capite, ac per se ius habet standi in Imperio, membrumque facit in ordinibus, consilio, Comitijs &c.

Ceterùm, nouum non est duos, aut plures status à se inuicem independentes, quoad quid, per societatem coniungi, remanere tamen in independentia, quoad iurisdictionem, autoritatem, statusque essentiam velut inter alios, in Helueticorum statu, alijsque similibus exempla docent, vbi diuersæ Respublicæ sibi inuicem nullatenus subditæ, sed suo vnaquæque statu consistens, habent ex fœderibus pactisque inter se initis diuersa communia ac coniuncta, Arcam, pecuniam, domania, neque ideo in vnum confunduntur statum, aut vnus alteri subiicitur, quemadmodum à Ioanne Bodino tractatur lib. i. de Repub. cap. 7.

Cuius rei hanc dat rationem, Quia, inquit, ordines communes, domanium commune, Comitua communia, Amici aut Inimici communes, non efficiunt vt status sit communis, etiam si esset bursa quarũdam pecuniarum communiũ, verum id quod statum communem efficit, est potestas suprema, ius ac legem dandi quisque suis subditis, vt in casu simili, si plura familiarum capita societatem omnium bonorum coiussent, non ideo vnam eandemque familiam constituerent, hæc ille.

Ita vt nihil sit incongrui quoad quandam societatem (quam libero statui liberum semper est deserere & soluere, ac eidem renuntiare) coniungi non tam è subiici, vt hic in causa exemptionis, quoad collectas imperio præstandas.

Præterea notandum est in eadem constitutione eodem §. vnd als x. in casu illic tractato, scilicet cum Imperij status aliquis consentit, se ab alio statu quoad collectas siue contributiones soluendas eximi, notandum, inquam, est, quòd si contributio status exempti non soluat ab Eximente, potest Fiscus contra exemptum immediatè solutionem prosequi, vnde sequitur immediatum erga Imperium contributionum debitum immediatamque exigendi potestatem in illos exemptos retineri, non obstante Eximentis Exemptique nomine siue qualitate.

Quæ omnia ex abundantia hinc deducuntur, vt eo clariùs vndequaue appareat debile Archiepiscopi erga Maximilianos fulcrum, quamuis istis cessantibus aliunde plus satis, diuersis ex causis rationibusque subuertatur, denique ex eodem abundantia diuersa alia hinc tractare pergemus, ac inter illa.

S. II. *Quod nullus Abbatis consensus ex prætenso illo Spirensi processu Monasterio obijci aut officere possit.*

EX eo, quòd in processu Spirensi Archiepiscopus simul & Abbas reperiantur in actis, scripturis, exceptionibus simul contra Fiscum coniuncti: quasi Abbas ipse Archiepiscopo annuat, & contra Fiscum suam immediationem sub Imperio recuset; emergere posset hæc cogitatio, quòd saltem Abbas consenserit in Archiepiscopi subiectionem.

Verùm si ita esset, tunc sanè Abbas, aut quisquis illius, aut Monasterij nomen induit, de Monasterij causa præuaticatus esset, iura, statumq; illius profligasset, perdidisset. *l. præuaticatores 212 ff. de verb. signif. l. 1. ff. de præuaticat.*

Atque etiam insigniter collusisset, vt enim collusio lusus sit inter duos, vt ait Gothof. *in rubrica ff. de collus. detegenda.* hic sanè splendida peracta esset fabula.

In istud consenserit contra id, quod tantis animis, tanto labore, studio, sollicitudine, à Monasterio ab omnibus retro sæculis defensum, actum, probatum, per ius ac iustitiam euiectum, obtentum, adiudicatum fuit? quæ ista rerum perditio, proditio fuerit?

Atqui Prælatus, aut quilibet alius, siue gestor, siue procurator, cum præuaticatus est, nunquam nocet Ecclesiæ. *Socin. regula 17. Card. Tusch. verb. Prælatus, concl. 503. n. 9.*

Neque magis nocet, aut valere potest vlla sententia, dum collusio intercessit, *tot. tit. ff. de collus. de reg.*

Immo neque dum nuda Prælati contumacia interuenit. *Præses Faber Cod. Fabriano, lib. 7. tit. 22. quib. res iudic. non nocet, defin. 11.* cuius verba hîc adscribere non abs re fuerit.

Sententia, inquit, contra Prælatum lata nocet Successori, ipsædemque remedijs opus est ad rescindendam iudicati auctoritatem, quibus opus esset, si is ipse Prælatus uideret qui condemnatus est, sed hoc ita si non per Prælati contumaciam aut collusionem iudicatum sit, his enim casibus saluam successori defensionem esse conuenit, adeo, ut etiamsi Senatus-consulto decisa res fuerit, non indigeat successor ciuili supplicatione, nimirum fauore Ecclesiæ, cui nocere improbi Prælati contumaciam aut collusionem non oportet, quo minus ex integro de partium iure cognoscatur. hæc ille.

§. 12. Quòd allegatio talis consensus manifestet, quòd nec Abbas, nec Monasterium in illa lite adfuerint, uti neque de facto adfuerunt, ac proinde quòd quidquid in ea agi, dici, ac Iudicari potuerit, Monasterio obesse nequeat.

VT iste similis consensus, aut talium Abbatis propositionum allegationes, contra Monasterij essentialem statum, non solum rationi, sed & simplici naturali sensui manifestè repugnant: ita & eidem sensui ac rationi primo intuitu ingeritur fieri non potuisse, ut vllus à Monasterij parte, isti liti, in qua talia proponebantur interfuerit, ac proinde quòd nihil illorum, quæ agi, quæque fieri potuerunt, siue in medijs, siue in extremo, siue in allegationibus, siue in iudicatione, per quæcunque actitata, per sententiam vllam, qualem qualem esse obtendere velis, Monasterio obesse aut præiudicare potuerit. *tot. tit. C. quib. res iudic. non nocet. l. licet 24. Cod. de Procuratorib.*

Ac quod de facto res ita se habeat, respice processus acta, videbis nullum ad hanc causam à Monasterio, vel ab Abbate constitutum fuisse Procuratorem, nullam pro illius iurium conseruatione defensionem esse propositam, tantummodò in extremo processus fine, causæque conclusione obtrusum fuisse illum, de quo supra narratio facta est, procuratorem, qui sub prætextu generalis mandati ob alia negotia dati, in hac adeo momentosa causa comparuit, ad hoc ipsum, ut potestatis suæ defectum indicaret, neque de defensione, de rebus ad merita causæ Maximinianæ pertinentibus verbum protulit.

Sed Archiepiscopus ille, qui cum Archiepiscopus esset simul & Abbas, per Commendam, omnia molitus est, dixit, fecit, quæ Monasterij statum diruerent, quamuis illorum, quæ in illo processu dixit, contraria omnia ante dixerat Imperatoriæ Maiestati Imperioque.

Cætera ad hoc propositum latius deducta in narratione, voti refutationem

præcedente, hinc non repetuntur, illic videre licebit.

Vt is talis obesse posset, talis processus, consensus, iuris refutatio, renunciatio, donatio, profligatio, sed illius iuris, in quo tanti momenti status ac ipsa quodammodo essentia Monasterij consistit, non solum requireretur Abbatis simul & Capituli mandatum, non tantum generale, sed speciale ac expressum: verum & omnes illæ causæ ac solemnitates, quæ ad donationem rerum potissimum Imperialis Monasterij requirerentur, quorum nihil hinc interuenit.

Renunciatio est quædam alienatio, ideo si fiat à Monasterio, debet subesse causa, quæ requiritur in alienatione. *Card. Tusch. verb. Renunciatio, conclus. 160. numero 1.*

Item renunciatio Iuris quæsitæ dicitur quædam donatio seu saltem habet vim donationis. *ibid. num. 7.*

Multò minus potest Prælatus cedere iura quæsitæ Ecclesiæ. *Idem verb. Prælatus, concl. 506. n. 56.*

Vti neque transigere, compromittere, alienare, donare, aut præiudicare Ecclesiæ, dum habet Capitulum. *Idem eod. vers. Prælatus Concl. 500. n. 56.*

Mandatum ad causam, quam quis habet cum Titio, & generaliter ad omnes causas alias debet restringi cum Titio, si non addatur clausula, cum quacunque alia persona. *Tusch. verb. Mandatum, concl. 50. num. 20. Barth. in l. quod dicitur in princip. ff. de tut. Dec. cons. 502. n. 9.*

In generali mandato non veniunt ea, quæ mandans non fuisset specialiter concessurus. *Idem Tusch. ibid. n. 21. cap. in generali de reg. iur. in 6. l. oblig. generali, ff. de pignor.*

Mandatum generale non comprehendit donationem vel abdicationem iuris quæsitæ à mandante. *ibid. n. 23.*

Procurator generalis non potest renunciare exceptioni competenti Principali, quia esset donare. *num. 24. Castrens. cons. 196. col. 2. in princip. lib. 2.*

Procurator generalis non potest cedere ius competens Principali, quia speciale requiritur. *n. 25. Crauet. Cons. 442. n. 10.*

Mandatum generale non comprehendit incerta tempore mandati. *num. 27. Alexand. cons. 106. n. 8. & 9. verbo, Decimo lib. 2.*

Mandatum generale non continet ea, quæ verisimiliter dominus non concessisset, *n. 29. Bart. in l. filius familias col. 2. ff. de donat.*

Vbi agitur de graui præiudicio, vti est causa dignitatis, gradus, famæ, non sufficit generale Mandatum, sed speciale requiritur. *Alexand. cons. 133. n. 8. lib. 6. l. non solum 39. in fine, ff. de Procuratorib. cuius legis, hæc sunt verba: Sed non facile per procuratorem quis suspectus accusabitur (glossa habet excusabitur) quoniam fama causa est, nisi constet ei à tutore mandatum nominatim.*

Vbi agitur de statu aut qualitate personæ, itidem requiritur speciale mandatum, nec generale sufficit, immo vbi de simplici patria potestate quæstio est, siue de personâ vindicandâ tanquam patriæ potestati subiecta. *l. Pomponius 40. ff. de procuratorib. his verbis: Denique, ut liberi, qui in potestate absentis dicuntur, dicantur interdictum (de liberis exhibendis scilicet) non posse desiderare aut (scilicet procurator) nisi ut Iulianus ait, causâ cognitâ, id est, si & nominatim ei mandatum sit &c.*

Ex quibus omnibus manifestè sequitur non solum Abbatem in status Maximiniani perditionem non consensisse aut consentire potuisse, sed neque auditum fuisse, siue Abbatem, siue Monasterium in eadem lite, neque tanquam partem eidem interfuisse, atque adeo neque quidquam in eius præiudicium iudi-

cari potuisse, ac per consequens iudicatum non fuisse, sed quidquid iudicatum sit, in Monasterij Commodum necessariò cedere, nec aliter contingere aut fieri potuisse. Nam certum est

§.13. *Quod contra Monasterium iudicari non potuerit deficiente mandato, sed bene pro Monasterio.*

Siquidem condemnari nemo potest non legitimè auditus, siue per legitimum Procuratorem non defensus, sed bene absoluti. *l. acta 45. in fine. ff. de re iudic. l. non eo minus 14. & ibi DD ff. de procuratorib.*

Ad defendendum omnes admittuntur oblati à cautione iudicatum solui (quam si pars non exigit Iudex non vrget) quo casu si sententia feratur pro eo, qui se obtulit defensionis, proderit exceptio Reo. si ab eo petatur, non autem noceret ei nisi esset Tutor vel Curator. Verba glossæ ad leg. rei iudic. 4. ff. de except. rei iudic.

Sic & sententia lata post mortem litigantis valet, quando absoluitur, vel cùm sententia est ad eius fauorem. *l. cum quasi 30. in Princip. ff. de fideicommiss. libert.*

Quamuis non valeat lata contra mortuum ab alio defensus, quando mortuus condemnatur. *l. de quare §. 1. ff. de iudicijs.*

Particulariter ad nostrum casum sententia pro minore etiam in defenso valet. *l. non do minus 14. C. de procuratoribus.*

Ita & pro Ecclesia indefensa, *Gothof. ad d. l. & DD.*

Ita & pro fisco indefenso. *gloss. in l. 3. §. diuus, C. de iure Fisci. Gothof. ad d. l. non eo minus.*

Vnde per inuitabilem consequentiam sequitur, cùm tantus Iudex rebus ita constitutis sententiam tulerit, quam (si per eandem Monasterio præiudicasset aut damnum intulisset) ferre non poterat, sequitur per illam præiudicare, nocere, aut damnum, vel interesse inferre non voluisse, neque de facto intulisse.

§.14. *Quod non solum ex defectu mandati, sed & ex ratione iustitiæ sententia ferri non potuerit, contra immediatum sub Imperio statum.*

Ipsò libelli scriptore testante & asserente sententia ferri non potest contra sententiam: videat ipse illud, quod tantopere in suo libello exaggerat.

Sententia, inquit, immo consilij aulici, cum quo (vrait) Camera Imperialis parem seu concurrentem Iurisdictionem habet, atque adeo ipsius Imperatoris sententia contra alteram sententiam prolata nulla est, ad quæ confirmanda, turbas penè atque adeo iurgia concitat, deinde reuideat in eodem libello suo §. non sententia Cæsarei & c. pag. 18. Item §. quæ Pontificia Imperatoris & c. pag. 28. isti textus, ista eadem redicta redocebunt.

Atqui sententiam habent Maximiniani ab Ottone Imperatore hætenus iudicatam.

An existimas sapientem illum Camera Senatam, in illa, quæ hîc obijcis, incurrere sententiamque suam illi Imperatoris sententiæ contraria complecti voluisse?

Vide præterea tuum idem votum: quæst. ante probata in princip pag. 88. reperies ibidem asseri, luce meridiana clarius constare, datum Monasterio priui-

legium,

legium, ne cui in perpetuum sublit, nisi solis Imperatoribus & Regibus Romanis, cui veritati manus dare oportuit, neque vlla responsio aut effugium patuit, nisi hoc exquisitum, nempe quòd non sit sub alterius, quàm Imperatoris potestate ille, qui est sub Archiepiscopo.

Vide illa alia omnia documenta manifesto tenore statuentia, vt nulli sit Ecclesia appendix vel famula, nulli sit Cœnobium beneficiarium siue fundarium vel subiectum, vide omnes istas Imperialis status notas certissimas, probationes perfectissimas, nulla contradictione vnquam concutiendas, nulla negatione conuellendas.

Vide iterum illud idem votum, pag. 146. vers. pro conclusionis &c. coactum fateri, Monasterium esse membrum Imperij, atque adeo eiusdem Imperij statum, sed tamen (vt subiungit) quia fiscus tantum in hoc principaliter intendit, vt habeat collectas, neque considerandus sit ad istum collectarum finem immediationis status, non potest (ait votum) quin Reum absoluat. Quid istis apertus, firmiter, certius dici, stabiliri, asseri queat?

An persuadere credas æquissimum illum Iudicem contra illam manifestam rationis lucem, æquitatem ac iustitiam iudicasse, ita vt sublato illo immediationis, iure Monasterium Archiepiscopo subdere intenderit?

§. 15. *Per alias præterea rationes illud idem conuincitur.*

HAbes superius dicta quædam de intelligentia aut dispositio sententiarum.

Adde & hæc, sententia debet interpretari, vt non contineat iniustitiam, quia mens iudicis non præsumitur fuisse velle facere iniustitiam. *Card. Tusch. verb. sententia, concl. 126. n. 1.*

Sententia semper debet intelligi, vt contineat iustitiam, non autem iniustitiam. *Idem ibid.* Et si plures sensus habere potest, interpretanda est in sensum magis iustum seu iustiore. *n. 2.*

Et si potest ex vna causâ sustineri iusta, ex aliqua argui de iniustitia, sustinetur, vt iusta sit. *ibid. n. 15.*

Absolutus est Abbas, absolutio in fauorem est.

Euidenter autem iniquissimum esset nocere rem iudicatam ei, pro quo iudicatum fuit, vt verbis Præsidis Fabri vtar in suis commentar. rationalium, *ad l. si iudex. 41. ff. de minorib. sumptis ex l. euidenter 16. ff. de except. rei iudic.*

Quantopere autem noceret, si per absolutionem de suo tanto statu graduque in Archiepiscopi subiectionem coniectus esset.

Contradictoria sunt absolui & condemnari.

Qui ergo de Absolutione condemnationem prædices? absolutum, per ipsam absolutionem condemnatum dicas? rem eandem contrarios effectus operari?

Immo cum in eius commodum lata sit sententia, contra ipsum nihil, cur ipsi non liceat, dum volet, ac si lubet eidem renuntiare, cum vnicuique liceat contemnere hæc, quæ pro se introducta sunt. *d. l. si iudex 41. ff. de minorib. & ibi Præses Faber in rationalibus. Idem Faber Cod. suo Fabriano, lib. 7. titulo 20. de execut. rei iudic. vbi ex re in Sabaudia Senatu iudicata definit; Quod nemo cogitur exequi sententiam pro se latam, nec conueniri primus ex iudicato, etiam si incidenter & in consequentiam propositæ actionis, aliquid inuicem aduersario præstare condemnatus sit.*

Ac rem ita se habere, quàm non latuit ipsos Archiepiscopos? quàm agnouerunt? quàm ipso facto facti sunt?

Cur enim per spatium integrum quadraginta trium annorum, de eadem hac sententiâ siluerunt? adeò, vt immediatè sequenti, à sententiâ, anno Abbatem Monasteriumque, se videntibus ac ferentibus, passi sint in matriculam Imperij denuò inferi ac adscribi, ceteraque agi quæ ad liberum & immediatum Imperij statum attinent.

Cur non de eadem sententiâ executioni mandanda solliciti fuerunt? Cur litteram nouam in Aulico Imperatoris Consilio instituerunt?

Si ita erat quod in illa Camera sententiâ rem iudicatam habebat, quid illis superesse poterat, nisi vt executorialia mandata ab eadem Camera obtinerent, quibus Abbatem Monasteriumque victum ac condemnatum ad suam subiectionem adigerent, cogerent, vrgerent?

§. 16. Quod sententia Imperatoris Ferdinandi II. in eiusdem Consilio Aulico lata illud idem stabiliat, scilicet per sententiam Spirensis non esse iudicatum de Monasterij sub Archiepiscopis subiectione.

Inter cætera in Aulico illo supremo Consistorio non omisit Archiepiscopus sententiam illam Spirensis allegare, sed illa non obstante, sententia lata est, per quam in immediati status possessione conseruatus fuit Abbas, quam habes sub Num. 85.

Quid aliud ea ratione iudicatum est, nisi quod illa Spirensis sententia petitorium status Maximiniani pro Archiepiscopo non deciderit, quippe cum iudicato euacuatoque petitorio nihil superfuisset, quod in possessorio iudicaretur?

Arguit quidem libelli scriptor magnis clamoribus plenisque buccis istam Imperatoris sententiam, sed quid, aut quem non arguit? at clamor est ventis præda ac fumus inanis, præponderat præstatque publica, ac præsertim ista auctoritas istis. Sententia, (exclamat) contra sententiam ab Imperatore lata est, itaque nulla est, explodenda est. At contra reclames, sententiam illam tulit, ergo non contra sententiam, ergo illa tua sententia, sententia est pro te futilis, inutilis, non talis, qualem esse vociferaris.

Ac vtique talem illam patiantur Archiepiscopi oportet, cum ipsi Actores extiterint, Imperatorisque in eodem illo consilio elegerint arbitrium.

C O N C L U S I O.

In possessione ergo suæ immediationis, vi illius Imperatoriæ rei iudicatæ consistent Maximiniani: Tu, scriptor, si in petitorio actionem præendas, prosequere, longè aberis, vt in illos ius petitionemque fundes, sed neque ipsis multum negotij futurum est, vt te diuersis peremptorijs exceptionibus repellant.

Illa hætenus deducta pro arrhis tibi erunt, non documenta aut instrumenta tantum, sed & omnes illæ aliæ exceptiones, rationes, ac argumenta in principio progressuque huius defensionis sigillatim deducta, quibus ne verbum respondes, scriptor, neque vnquam validè respondeas.

Sed interim quid fieri æquum esse censēs? non parere iudici? tali iudici?

cenfere fanè non exiftimem, fed tamen non pares, tu inquam fcriptor (te enim alloquor, cui ob mala tua confilia tanquam authori caulæque effectrici omnia iure meritoque adferibimus) Maximinianorum poffeffionem illis vt fupra ad iudicatam non folum turbas, fed & interuertis, neque hoc folum, fed & Prælaturam, Religiofos, Conuentum expellis, fugas, difpergis, ad extrema perfequeris bona diripis omnia turbis, armis, exercitibus, tumultibus, deuaftationibus imple, ô tempora! fieri potefit, vt homines contemnamus, Iuftitiam pelfundemus momento dum vela tument fragilis fortunæ; at non vt effugiamus Iudicem illum fupremum, cuius Tribunal æquiffimum fimul ac feueriffimum non minus ineuitabile eft, quàm formidandum, ac fanè hic fubit exemplum iftud in re fimili etfi non tanta, à Lamberto Schafnaburgenfis memoria traditum, & ex illo à iufto Lipfio in fuis exemplis politicis relatum, quod non incommodè hoc in loco tranfcriberetur, fed ipfius Lipfij felectis ac ponderofis verbis, quæ talia funt.

Ferminus Lamberto Schafnaburgenfis, (fcilicet affenfum dono) egregio, vt illa temporatulerunt, fcriptori: qui narrat Burchardum Epifcopum Halberftadienfem, iniquam diu litem cum Abbate Herueldenfi fouiffe, fuper decimis Saxonie, quas Epifcopus Monachis ereptum, fibi vindicatum, manu magis, quàm iure ibat. Neque fper aut ratio erat valenti Aduerfario refiftendi: cum Abbas paucis ante mortem diebus, Comitem Palatinum Fridericum ad fe vocat, & extrema hæc mandata ferre Antiftiti rogat: fe quidem lite imparem, lege meliorem, cedere: atque etiam vita cedere, fed Deum iudicem futurum, ad quem appellaret. Pararent igitur fe ambo, vt caulam in Tribunali dicerent, vbi gratia & potentia fpretis, fola Iuftitia poffet polleretque. Neque diu poft Abbas ipfe febri obijt, ftatimque Antiftes, cum equum confcendere vellet, vt fulmine ictus concidit: defijtque in vocibus. Abripi fe ad diuinum Tribunal ibi iudicandum. Hæc mira quanquam, fidem merentur à tradentibus, & ex vfu etiam vitæ eft credi.

SECTIO DVODECIMA.

Occafio Litis & Sententiæ à Confilio Cæfareo Aulico latæ exponitur.

PRæfata fententia Camera multos annos latuit Maximinianos Prælatos, certè illis, à nullo vnquam neque Fifcali, neque Archiepifcopo infinuata fuit: neque etiam erat quicquam, quod ex vi cuiusmodi abfolutoriæ fententiæ executioni mandaretur. Hinc Reinerus Abbas verè afferuit fe non nifi fub extremum regiminis fui tempus de ea quidpiam inaudiffè.

Cæpit tamen initio huius sæculi proferri & vehementius celebrari, præfertim in lite, quam Lotharius Archiepifcopus Anno MDCXIII. apud Confilium Aulicum Cæfareum contra nos, obtento Mandato fine claufula, eft exorfus.

Cuius quidem litis occafionem, fuffeffum & exitum, auctor libelli incredibili quâdam audaciâ, plurimis falſis & iniurioſis dictis interfertis denarrat; Abbatem Reinerum contra iuramentum Archiepifcopo præſtitum, periuro conatu, vinculis obedientiæ ruptis, iurifdictioni Electorali fe oppoſuiſſe afferit,